Klapalekiana, 31: 59-62, 1995
ISSN 1210-6100

Střevlíkovití (Coleoptera: Carabidae) břehů vodních ploch a mokřin v lesním komplexu Kersko

Die Laufkäfer (Coleoptera: Carabidae) an Wasserflächenufern und Sümpfen im Waldkomplex Kersko

Petr ŠTOURAČ

Taussigova 1169, CZ-182 00 Praha 8-Kobylisy

Faunistics, Coleoptera, Carabidae, central Bohemia

Abstract. Carabids collected from September 1990 untill September 1991 at six localities (pool banks and marshes) in forest complex of Kersko (central Bohemia) are recorded and results from individual localities are compared. 644 specimens of 63 species were collected altogether.

K faunistickému zpracování střevlíků těchto biotopů mne přiměl nečekaný nález druhu *Patrobus australis* J. Sahlberg, 1875 koncem července 1990 (Štourač 1991). Tento chladnomilný druh, dříve určovaný jako subspecie *Patrobus septentrionis* Dejean, 1828, byl do té doby z našeho území znám jen ze slezských lokalit.

K průzkumu jsem vybral tři typy lokalit: v podmáčené části lesního komplexu tři tůně podobného charakteru, lišící se pouze zastíněním a rozmístěním v terénu, dále dva lesní rybníčky a lokalitu odlišného charakteru na poříčanské straně lesního komplexu - břehy tůněk na dně vybagrované písčité plochy v borovém lese.

V období srpen 1990 - srpen 1991 jsem se pak pokusil v rámci několika exkurzí zachytit současnou druhovou skladbu střevlíkovitých brouků převážně v letních měsících. Sběr u lesních rybníčků byl v r. 1991 ovlivněn jejich vypuštěním a melioračními pracemi. Materiál byl získán individuálním odchytem v břehových porostech a na bahně či písku výše uvedených lokalit.

Při determinaci jsem použil literaturu Kult (1947) a Freude (1976). Nomenklaturu uvádím podle Pulpán & Hůrka (1993). Dokladový materiál je až na výjimky (část materiálu *Patrobus australis* in coll. K. Hůrka et coll. J. Pulpán) uložen v mé sbírce.

Všechny lokality se nacházejí ve čtverci 5855 síťového mapování.

STRUČNÝ POPIS LOKALIT A DATA EXKURZÍ

Lokalita č. 1 - zcela zastíněná lesní tůňka s břehovým porostem *Carex* sp. - 18.8.1990, 8.9.1990, 22.6.1991, 28.7.1991.

Lokalita č. 2 - částečně zastíněná lesní tůň a přilehlá mokřina (cca 10x30 m) s břehovým porostem převážně *Carex* sp. a v západní části s hustším porostem *Phragmites communis* - 1.8.1990, 4.8.1990, 18.8.1990, 8.9.1990, 22.6.1991, 28.7.1991.

Lokalita č. 3 - jen v okrajových partiích zastíněná nerovná plocha v lesním komplexu (cca 30x30 m) prostoupená menšími tůněmi, vyvýšené části s porosty *Carex* sp., *Juncus* sp. a *Phragmites communis*, na celé ploše dosti bohatý porost haluchy vodní (*Oenanthe aquatica*) - 18.8.1990, 8.9.1990, 15.9.1990, 27.7.1991, 4.8.1991.

Lokalita č. 4 - lesní rybníček (cca 20x20 m) se strmými břehy, v některých partiích s hustším porostem *Carex* sp. - 16.9.1990, 25.9.1990, 11.8.1991.

Tabulka 1. Přehled zjištěných druhů s počtem exemplářů na jednotlivých lokalitách.
Tafel 1. Die Übersicht der festgestellten Arten mit der Exemplarenanzahl in einzelnen Standorten.

Druh (Art)	Lokalita (Standtort)					
	1	2	3	4	5	6
Leistus ferrugineus (L.)	-	-	-	1	-	-
Leistus terminatus (Hellwig)	5	5	13	-	-	-
Notiophilus aquaticus (L.)	-	-	-	1	-	3
Notiophilus biguttatus (Fabricius)	2	-	-	-	-	-
Notiophilus palustris (Duftschmid)	-	1	-	-	-	-
Omophron limbatum (Fabricius)	-	-	-	-	-	1
Loricera pilicornis (Fabricius)	-	-	5	-	-	1
Elaphrus cupreus Duftschmid	2	4	5	-	6	-
Elaphrus riparius (L.)	-	-	-	-	-	1
Dyschirius globosus (Herbst)	-	-	1	-	-	-
Trechus obtusus obtusus Erichson	4	-	-	-	-	-
Trechus quadristriatus (Schrank)	3	-	3	-	-	2
Bembidion lampros (Herbst)	-	-	-	-	-	1
Bembidion obtusum Serville	-	-	-	1	-	-
Bembidion dentellum (Thunberg)	-	-	8	-	9	-
Bembidion varium (Olivier)	-	-	-	-	-	6
Bembidion articulatum (Panzer)	-	-	1	15	20	4
Bembidion doris (Panzer)	2	16	26	3	3	-
Bembidion assimile Gyllenhal	-	3	1	1	1	-
Bembidion quadrimaculatum (L.)	-	-	-	-	-	1
Bembidion lunulatum (Fourcroy)	-	1	-	1	2	6
Bembidion mannerheimii Sahlberg	20	3	-	2	-	-
Bembidion tetragrammum illigeri Netolitzky	-	-	-	-	1	1
Bembidion bruxellense Wesmael	-	-	-	2	7	-
Bembidion femoratum Sturm	-	-	-	-	-	3
Patrobus atrorufus (Stroem)	12	33	36	7	2	-
Patrobus australis Sahlberg	-	32	2	-	-	-
Stomis pumicatus pumicatus (Panzer)	-	1	1	-	-	-
Poecilus versicolor (Sturm)	-	-	-	-	-	1
Pterostichus melanarius (Illiger)	-	-	1	-	-	-
Pterostichus anthracinus (Illiger)	-	-	10	2	2	-
Pterostichus brunneus (Sturm)	4	21	21	4	2	-
Pterostichus nigrita (Paykull)	-	2	-	4	12	-
Pterostichus diligens (Sturm)	3	-	-	-	-	-
Calathus erratus (Sahlberg)	-	-	-	-	-	1
Calathus melanocephalus (L.)	-	-	-	-	-	1
Oxypselaphus obscurus (Herbst)	9	2	8	2	2	-
Europhilus fuliginosus (Panzer)	12	12	31	1	-	-
Europhilus gracilis (Sturm)	-	-	1	-	-	-
Agonum marginatum (L.)	-	-	-	-	-	2
Agonum moestum (Duftschmid)	-	-	2	1	3	-
Agonum muelleri (Herbst)	-	-	-	-	-	1
Agonum versutum Sturm	-	-	2	-	-	-
Agonum viduum (Panzer)	-	-	1	-	3	-
Platynus livens (Gyllenhal)	-	-	15	-	-	-
Platynus assimilis (Paykull)	1	-	1	1	2	-
Amara plebeja (Gyllenhal	-	5	3	-	-	-
Amara aenea (Degeer)	-	-	-	-	-	1
Amara cursitans Zimmermann	-	-	-	-	-	2
Anisodactylus binotatus (Fabricius)	-	-	-	-	1	-
Stenolophus mixtus (Herbst)	-	1	2	-	1	-
Stenolophus skrimshiranus Stephens	-	3	2	-	-	-
Stenolophus teutonus (Schrank)	-	-	-	-	-	3
Bradycellus caucasicus (Chaudoir)	-	-	-	-	-	4
Bradycellus harpalinus (Serville)	-	-	-	-	-	4
Acupalpus flavicollis (Sturm)	-	-	-	1	-	-
Anthracus consputus (Duftschmid)	-	1	5	-	1	-
Harpalus distinguendus (Duftschmid)	-	-	-	-	-	1
Badister sodalis (Duftschmid)	-	-	-	1	-	-
Badister anomalus (Perrin)	-	-	11	-	-	-
Badister dilatatus (Chaudoir)	-	-	12	-	-	-
Oodes helopioides (Fabricius)	-	-	3	-	-	-
Demetrias monostigma Samouelle	1	1	-	-	1	1

Lokalita č. 5 - lesní rybníček (cca 30x40 m) s břehovým porostem *Carex* sp., *Juncus* sp., v jihozápadní části bohatší porost *Typha angustifolia* a *Phragmites communis* - 16.9.1990, 25.9.1990, 11.8.1991.

Lokalita č. 6 - tůňky na dně rozsáhlejší vybagrované písčité plochy v borovém lese, břehy holé nebo s řídkým travním porostem - 6.9.1990, 25.9.1990, 13.4.1991.

VÝSLEDKY A SHRNUTÍ

Za uvedené období bylo na šesti lokalitách nalezeno 63 druhů střevlíků v celkovém počtu 644 exemplářů. Jak vyplývá z tabulky 1, byla zjištěná druhová skladba fauny střevlíků na jednotlivých typech lokalit (zejména lokalita č. 6) odlišná. Rozdíly však byly i mezi lokalitami podobného charakteru (1-3 a 4-5). V některých případech je lze připsat metodice sběru a počtu exkurzí. Počtem nalezených druhů (30) se ukázala jako nejhodnotnější lokalita č. 3, naproti tomu jako nejchudší lokalita č. 1 (14 druhů). Zejména u druhů *Patrobus australis, Platynus livens, Badister anomalus* a *Badister dilatatus* je zajímavý větší počet exemplářů nalezených jen na jedné lokalitě. Určitou roli zde zřejmě budou mít mikroklimatické podmínky či specifické potravní nároky druhů, které je silněji váží, i přes dokonalou okřídlenost většiny z nich a tedy možnost přeletu, k určitému stanovišti.

LITERATURA

FREUDE H. 1976: Carabidae. In: FREUDE H., HARDE K.W. & LOHSE G.A. (eds): *Die Käfer Mitteleuropas. Band 2.* Goecke & Evers, Krefeld, 304 pp.

KULT K. 1947: *Klíč k určování brouků čeledi Carabidae Československé republiky. Entomologické příručky č. 20.* Čs. společ. entomol., Praha, 199 pp.

PULPÁN J. & HŮRKA K. 1993: Carabidae, pp. 12-22. In: JELÍNEK J. (ed.): Check - list of Czechoslovak Insects IV (Coleoptera). Seznam československých brouků. *Fol. Heyrovskyana, Suppl. 1*: 3-172 (in English and Czech).

ŠTOURAČ P. 1991: Faunistic records from Czechoslovakia. *Acta Entomol. Bohemoslov.*, 88: 214.

ZUSAMMENFASSUNG

Auf Grund des Fundes der Art *Patrobus australis* J. Sahlberg Ende Juli 1990 hat sich der Autor in der Periode September 1990 - September 1991 überwiegend in den Sommermonaten auf diesem Gebiet mit der Laufkäferforschung beschäftigt. In der Arbeit sind weiter die Standorte mit Exkursionendaten kurz beschrieben. Standort 1 - der ganz überschattete Waldtümpel mit dem Uferbewuchs von *Carex* sp. Standort 2 - der teilweise überschattete Waldtümpel und der anliegende Sumpf mit dem Uferbewuchs von *Carex* sp. und stellenweise *Phragmites communis.* Standort 3 - die unebene nur an Rändern überschattete Fläche im Waldkomplex mit kleineren Tümpeln und Sümpfen, erhobene Partien mit dem Bewuchs von *Carex* sp., *Juncus* sp., *Phragmites communis* und auf der ganzen Fläche ziemlich dichte Vegetation von *Oenanthe aquatica.* Standort 4 - der kleine Waldteich mit steilen Ufern teilweise mit dichtere Bewuchs von *Carex* sp. Standort 5 - der kleiner Waldteich, an Ufern mit dem Bewuchs von *Carex* sp., *Juncus* sp., stellenweise *Typha angustifolia* und *Phragmites communis.* Standort 6 - kleinere Tümpel auf dem Grund der ausgegrabenen Sandfläche im Kieferwald, die Ufer kahl oder mit schütterem Graswuchs.

Während dieser Zeitperiode wurden auf sechs Standorten 63 Laufkäferarten in gesamter Zahl von 644 Exemplaren gefunden. Wie aus der Tabelle folgt, war die Artenzusammensetzung in einzelnen Typen der Standorte (hauptsächlich Nr. 6) unterschiedlich. Es wurden doch

Unterschiede auch zwischen Standorten vom ähnlichen Charakter (Nr. 1-3 und Nr. 4-5) festgestellt. In einigen Fällen ist es möglich, dies der Sammelmethodik und Exkursionenanzahl zuzuschreiben.

Was die Anzahl der gefundenen Arten betrifft, zeigte sich Standort Nr. 3 (30 Arten) am artenreichsten, dagegen Standort Nr. 1 (14 Arten) am artenarmsten. Namentlich bei Arten *Patrobus australis, Platynus livens, Badister anomalus* und *Badister dilatatus* ist die größere Anzahl von Exemplaren interessant, welche nur an einem Standort gefunden wurde. Hier spielen wahrscheinlich die mikroklimatischen Bedingungen oder Futteransprüche der Arten gewisse Rolle. Sie können trotz vollkommender Beflüglichkeit und deshalb größerer Überflugmöglichkeit kräftiger zum bestimmten Standort binden.